

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਆਰਐਸ ਨਰੂਲਾ ਜੇ.

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ , - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਦਿਹਾਤੀ) ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ , - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 1127

23 ਅਪ੍ਰੈਲ 1968

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਨਿਯਮ (1955)- ਨਿਯਮ 73(3) (ii)-ਕੀ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ-ਕੀ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ - ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ' ਮਈ'-ਜਦੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸ਼ੱਲ' ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਹੈ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਵਿਭਾਗ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਚਾਰੇ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸਥਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇਸ ਲਈ, ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ - ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 25 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਲਾਟੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਲਾਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

[ਪਰਾ 26]।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਸ਼ਬਦ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਜਾਜ਼ਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸੰਭਾਵਤ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਆਯਾਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਰੀਖਣ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ

**Ram Singh and others v. The Chief Settlement Commissioner (Rural)
Punjab and others (R. S. Narula, J.)**

ਕਨੂੰਨ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ (ਪਰ ਇੱਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਲਾਜ਼ਮੀ' ਜਾਂ 'ਸ਼ੱਲ' ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

[ਪਰਾ 26]।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 4 ਮਈ, 1963 ਅਤੇ 19 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਟੋਰੀ ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।, 1963, ਕ੍ਰਮਵਾਰ.

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ.ਗੁਜਰਾ .

ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ (ਪੰਜਾਬ) ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਸ.ਕੇ. ਜੈਨ।

8. ਐੱਸ. ਸ਼ਾਂਤ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਬੀ.ਐੱਸ. ਵਿੱਲੋ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 6 ਲਈ।

ਐਚ.ਐਲ ਮਿੰਤਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਬਾਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ.

ਨਿਰਣਾ

^

ਨਰੂਲਾ, ਜੇ.—ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਤਿੰਨ ਜੁੜੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ, 1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127, 1964 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 772, ਅਤੇ 1965 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 2600। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾ, ਮਰਹੂਮ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ (1963 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂ 1127 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4, ਅਤੇ 1964 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂ 772) ਦੇ ਕੋਲ ਮੁਲਤਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਨ। ਉਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ (ਹੁਣ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਖੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇੰਤਕਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕਾਕੋਬਾਈ ਵੱਲੋਂ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਕਾਕੋਬਾਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ, ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਜੋਂ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਨਾਬਾਲਗ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਤ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 1 ਤੋਂ 4 ਤੱਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ: -

ਐਸ.ਏ. ਯੂ.

(1)	ਰਾਮ ਸਿੰਘ	...	59	4]
(2)	ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ	...	42	3
(3)	ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ	...	42	3
(4)	ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ	...	42	6

ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ 15 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਅਤੇ 13 ਪੌਂਡ ਯੂਨਿਟ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਪਿੰਡ ਧੋਗੜੀ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਕੋਬਾਈ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੋਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(2) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਕਰ ਖੇੜਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਿਸਾਰ ਵਿਖੇ ਸਟੈਨ ਏਕੜ ਦੀ ਪੂਰਕ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ 1949 ਵਿੱਚ ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ, 23 ਮਾਰਚ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਕਰ ਖੇੜਾ ਵਿੱਚ 7 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਅਤੇ 1 ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਵਾਧੂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।, 1956. ਖੁਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਕੇਸ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127 ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ, ਭਾਵ 7 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਅਤੇ ਪੌਂਡ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਕਰ ਖੇੜਾ ਵਿੱਚ

(3) 8 'ਤੇ) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਅਸਿਸ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਕ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ 23 ਮਾਰਚ, 1956 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲਗਭਗ 7 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ, 14 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਅਤੇ 10 ਪੌਂਡ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਿਸਟਰ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਦੀ ਇਹ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਮਿਸਟਰ ਫਲੈਚਰ ਕੋਲ ਗਈ, ਜੋ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੋਹਰਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ, "ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸ਼ਬਦ।" ਮਿਸਟਰ ਫਲੈਚਰ ਦੇ ਥੇਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 216 ਆਫ 1957 ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਮਿਸਟਰ ਫਲੈਚਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ (ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ., ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ) ਨੇ 12 ਮਾਰਚ, 1958 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127 ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਵਜੋਂ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1963 ਦਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ:-i()

(i) ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਤਰਫਾ ਹੁਕਮ ਸੀ;

(ii) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ;

(iii) ਵਸੋਬਾ) ਐਕਟ (1954 ਦਾ 44) ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ), ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(iv) ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਇਕੱਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰ 'X' ਵਿੱਚ "ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ

**. Ram Singh and others v. The Chief Settlement Commissioner, (Rural)
Punjab and others (R. S. Narula, J.)**

10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ;

(v) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 72 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(vi) ਸ੍ਰੀ ਫਲੈਚਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ; ਅਤੇ

(vii) ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਸੀ।

(4) 1 ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ , 1 ਥਰਲੇਰਨਡਜਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕੁਝ ਤੱਥ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਫੀਲਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਲਾਟਮੈਂਟ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਕਰ ਖੇੜਾ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 5 ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਕੋਬਾਈ ਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ੇਕਰ ਖੇੜਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਸਮਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਗਏ ਵਾਧੂ ਰਕਬੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਪਏਗਾ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਖੇਤਰ ਪਿੰਡ ਧੋਗੜੀ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਕਰ ਖੇੜਾ ਤੋਂ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਤਿੰਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

(5) ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ, ਭਾਵ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੰ: 1963 ਦੀ ਰਿੱਟ 1127 ਵਿਚ 3 ਤੋਂ 6, ਨੇ 1962 ਵਿਚ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੁਝ ਕਥਿਤ ਵਾਧੂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨੰ: 1 ਤੋਂ 4 ਵਿਚ। ਪਿੰਡ ਧੋਗੜੀ ਅਲਾਟੀਆਂ (ਭਾਵ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 4) ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ੍ਰੀ ਜੇ.ਐਮ. ਟੰਡਨ, ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ, ਜਲੰਧਰ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 4 ਦਸੰਬਰ, 1962 (1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127 ਦਾ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਬੀ') ਰਾਹੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 1957 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 216 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਫਸਰ ਹੈ ਜੋ ਵਾਧੂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਫਸਰ-ਕਮ-ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ (ਜ਼ਮੀਨਾਂ) ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਲਾਟੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਸਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ। ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਅਨੈਕਸਰ 'ਬੀ') ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਕਰ ਖੇੜਾ ਵਿੱਚ 7 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਅਤੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਵਾਧੂ, ਅਤੇ 15 ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ 13। ਪਿੰਡ ਧੋਗੜੀ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈਆਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀ ਹੱਕਦਾਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ 11 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ 9 ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 4 ਮਈ, 1963 ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ 'ਏ' ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127) 1963) ਨੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁੱਖ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਦਿਹਾਤੀ)

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਆਰ. ਐੱਸ. ਨਰੁਲਾ, ਜੇ.)

ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਧੋਗੜੀ ਵਿੱਚ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਅਸਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ 15 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਅਤੇ 13 ਜੋ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦਾ ਰਕਬਾ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 42 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 5 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਅਤੇ 8 ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੀ ਜੋ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127 ਆਫ 1963 ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।

(6) ਉਪਰੋਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਵਾਧੂ ਰਕਬਾ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਲੰਦੂਰ (1964 ਦੇ CW 772 ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ 'D') ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ 22 ਨਵੰਬਰ, 1963 (1964 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂ

772 ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਤੋਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਫਿਰ 21 ਦਸੰਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਲਈ ਗਏ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 772 ਆਫ਼ 1964 ਦਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ 'ਬੀ' ਸੀ)। ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਿਤੀ 19 ਮਾਰਚ, 1964 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ 'ਏ') ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਨੁਕਤਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮ (1964 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 772 ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ') ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਲਾਭ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਭਾਵ, ਕੁਜਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1964 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 772 ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(7) ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (1965 ਦੀ ਸੀਡਬਲਯੂ 2600) ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੱਠ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127 ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ 7 ਤੋਂ 15 ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ)।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1964) ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 3 ਅਕਤੂਬਰ 1958 ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਰਾਹੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4, ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ, 15 ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ ਅਤੇ 13 ਜੇ ਯੂਨਿਟ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਧੋਗੜੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਕਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 7 (1965 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 2600 ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਆਖਰੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ 1965 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 2600 ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ, ਪੋਟੀਓ ਨੰਬਰ 8 ਅਤੇ 9 ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਿਤ ਬਦਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1965 ਨੂੰ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 4 ਮਈ, 1963 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ 'ਏ') 11-9 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ-ਕਮ-ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਮਿਤੀ 17 ਮਈ, 1963 (ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾ 'ਬੀ'), ਸ੍ਰੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਮਿਤੀ 22 ਨਵੰਬਰ, 1963 ਦਾ ਹੁਕਮ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੇ.ਐਮ.ਟੰਡਨ, ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਿਤੀ 19 ਮਾਰਚ, 1964 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ 'ਡੀ') ਦੇ ਆਖਰੀ ਆਦੇਸ਼, ਸ੍ਰੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਕੋ ਇਕ ਆਧਾਰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਉਲਟ ਹੁਕਮ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਹ ਕਥਿਤ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇੰਤਕਾਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ

(8) ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਜੋ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਾਰਸਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜੋ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਲਗਭਗ 7 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ (ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਗਭਗ 15 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਵਾਦ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਅਸਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 11 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

"ਹ"

(9) ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ 1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਨਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਜ਼ਮੀਨ), ਪੰਜਾਬ (1), ਅਤੇ ਮਿੱਠੂ ਸ਼ਾਹਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2) ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ (1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127 ਦਾ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ') ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਥਿਤ ਵਾਧੂ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ., ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 72 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ

**. Ram Singh and others v. The Chief Settlement Commissioner, (Rural)
Punjab and others (R. S. Narula, J.)**

ਵਾਰ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਯਮ 72 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ (ਅੰਕੜਾ 'ਸੀ') ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਜੋ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸ: ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਹਾਇਕ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਮਿੱਠੂ ਸ਼ਾਹਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕੇਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗਲਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

(10) 1963 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖੇ ਗਏ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੇ

(1) ILR (1964) 1 ਪੁੰਜ. 36 (FB) —1963 PLR 1141 (FB)।

(2) ਏਆਈਆਰ 1964 ਐਸਸੀ 1536

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਕੋਬਾਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ. 5, ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ - ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਕਾਕੋਬਾਈ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ■ ਇਹ ਦਲੀਲ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪੜੋਟਸ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤਰਕ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਤਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਕੋਬਾਈ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਜੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਰੀਤ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਾਮਲੇ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(11) ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਅਗਲੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਿਤੀ 23 ਮਾਰਚ, 1956 ਦਾ ਹੁਕਮ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮਤਾ।—ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰ ਆਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੂਲ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਅਮਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ।

(12) ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਇੱਕ ਗੈਰ- ਰੋਧਕ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸੋਧ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।— (1) ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ

ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ, ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਫਸਰ, ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਇੱਕ ਵਧੀਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਫਸਰ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜੇਕਰ ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਲੀਜ਼ ਜਾਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ, ਫਿਰ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇੱਕ

**Rain Singh and others v. The Chief Settlement Commissioner (Rural)
Punjab and others (R. S. Narula, J.)**

ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲੀਜ਼ ਜਾਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਜਾਂ ਵੱਧ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਵਾਂਗ ਹੀ ਵਸੂਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(3) ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ।

(13) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅੰਤਮਤਾ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਵੈਧ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਸਨ।

(14) ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 24 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਖੁਦ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਿਤੀ 4 ਦਸੰਬਰ, 1962 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਅਨੈਕਸਰ 'ਬੀ'), ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 1962 ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ 23 ਮਾਰਚ, 1956 ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਧਾਰਾ 24 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਸ ਨਾਲ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 104 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਸੇ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ. ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੀਹ ਦਿਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਅਧੀਨ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਮਾਂ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਤੀਹ ਦਿਨ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁੱਖ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ. ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਦੇਰੀ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੀਫ਼ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਨਿਯਮ 104 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ

**Rain Singh and others v. The Chief Settlement Commissioner (Rural)
Punjab and others (R. S. Narula, J.)**

ਆਕਰਸ਼ਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ। ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਕਮ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਮਾਨਤਾ 'ਤੇ

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਬੈਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। (3), ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਵਿਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਕੁਲਜ਼, 1949 ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਿੱਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਪਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ।

(15) ਆਖਰੀ ਦਲੀਲ ਜੋ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕੇਸ ਕਰਨਾ, ਪਰ ਉਸੇ ਸਾਹ ਵਿੱਚ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਕਿ ਉਹ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਖੁਦ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਵਾਧੂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ. ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ; ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਫਸਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦੋਖਿਆ ਕਿ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਸਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ (ਜੋ ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ) ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(16) ਸ੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸਾਰੀ ਸਰਪਲੱਸ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ

**Ram Singh and others v. The Chief Settlement Commissioner (Rural)
Punjab and others (R. S. Narula, J.)**

1961 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੈਕੇਜ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸੰਪਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਨਿਯਤ ਸੀ, ਨੇ 1961 ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਲਏ ਸਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੈਕੇਜ ਸੌਦੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਥਕਿਊ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਜੋ ਉਕਤ ਸੌਦੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਆਮ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਂਗ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ, ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਲ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਪ੍ਰੈਲ, 1961 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਅਪ੍ਰੈਲ, 1961 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੈਕੇਜ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅੱਗੇ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, *ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ* (4), ਪੰਡਿਤ, ਜੇ., ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਮ ਚੰਦਰ (1965 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 2417) ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੈਕੇਜ ਸੌਦੇ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਬਾਈਡਿੰਗ ਜਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਬੈਂਚ (ਐਸਬੀ ਕੈਪੂਰ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦੁਰ, ਜੇ.ਜੇ.) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਪੰਡਿਤ, ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਕਿ ਪੈਕੇਜ ਸੌਦੇ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਜੋ ਤਰਕਪੂਰਨ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਵਜੋਂ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ ਜੋ ਪੈਕੇਜ ਸੌਦੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀਆਂ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ

(4) ILR 1968 (2) ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ, 651.

ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੈਕੇਜ ਸੌਦੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪੈਕੇਜ ਡੀਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਉਪਾਅ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(17) 1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(18) ~~1964 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 72~~ **(3) IX, R. (1967) 2 Punj. & Hry. 89** ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3)) ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਵਿੱਚ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਾਨਤਾ 'ਤੇ "ਲਾਜ਼ਮੀ" ਹੋਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸੇਵੀ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (5) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1955 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 25 ਵਿੱਚ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ। ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ "sWU" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਨਿਯਮ 25 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਹੋਣ ਯੋਗ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ ਹੈ। -(1) ਜਿੱਥੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਕਿਸੇ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਲਾਟ ਹੋਣ ਯੋਗ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਉਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਸ਼ੁੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਉਦਯੋਗਿਕ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 1/4th ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਰਗੀ ਹੋਰ ਛੋਟੀ ਅਨੁਪਾਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

(5) ILR (1962) 2 ਪੁੰਜ. 712=1962 PLR 629।

ਦੇਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 24 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰੋ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗਿਕ ਚਿੰਤਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਕਾਇਆ ਲੀਜ਼ ਮਨੀ ਦੇ ਬਕਾਏ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੁੱਲ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ-

(a) ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਰਕਮ ਵਿੱਚ; ਜਾਂ

(b) ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ: -

(i) ਉਦਯੋਗਿਕ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ-

(a) ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਸੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਕਾ X ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਬਰਾਬਰ ਸਾਲਾਨਾ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ, ,

(b) ਜਿੱਥੇ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਧਾਰਾ (a) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਦੋ ਬਰਾਬਰ ਸਾਲਾਨਾ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅੰਤਿਕਾ X ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ii) ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਚਿੰਤਾ ਸਮੇਤ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਕਿ ਇੱਕ ਅਲਾਟ ਯੋਗ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਪ 'ਤੇ, ਸੱਤ ਬਰਾਬਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।³

(3) ਜਿੱਥੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਸ਼ੁੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, 1 ਜਾਇਦਾਦ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਨਕਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। .

- (4) ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੁੱਲ ਸ਼ੁੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਲਾਟੀ ਵੱਧ ਖੇਤਰ ਲਈ ਨਕਦ ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਪੇਂਡੂ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਾਯੋਜਨ।

(119) ਨਿਯਮ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹਿੱਸਾ ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮ 71 ਦੇ ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 72 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਲਾਟੀ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਦੇ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ "ਜਦੋਂ ਤੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਲਈ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਿਯਮ 73 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਲਈ ਨਕਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਕੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 44,530 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਲਈ ਵੀ "ਤਸਦੀਕ ਦਾਅਵਾ" ਕੀਤਾ ਸੀ।, 16 ਜੂਨ, 1952 ਨੂੰ ਕਲੇਮ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਪੈਰਾ ਗ੍ਰਾਫ ਵਿੱਚ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਲੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 16 ਜੂਨ, 1952 ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਧਾ ਕਿਸ਼ਨ ਬਵੇਜਾ, ਕਲੇਮ ਅਫਸਰ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਅਨੈਕਸਚਰ 'ਈ'), ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰੁ. 44,530 ਹੈ। ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਈ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ "ਗਿਆਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ" ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਡੀ ਭਾਗ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿਹਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 3 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਆਰਡਰ ਅਨੁਬੰਧ 'ਈ' ਜਾਅਲੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਸੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਧਾ ਕਿਸ਼ਨ ਬਵੇਜਾ (ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾ 'ਈ') ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

**Rain Singh and others v. The Chief Settlement Commissioner (Rural)
Punjab and others (R. S. Narula, J.)**

(20) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। *ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (6)* ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਗਏ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਪੂਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ ਰੱਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 73(1) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਲਾਟੀ ਕੋਲ "ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ" ਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੈ।

(21) ਫਿਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਖਰੀਦ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਖਰੀਦ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਨਿਯਮ 73 ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ। ਇਸ ਕੇਸ.

(6) ILR (1968) 1 ਪੁੰਜ. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 519=1968 PLR 332,

(22) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 3 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਕੇ. ਜੈਨ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ *ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ, ਜਲੰਦੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (7)* ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ *ਚੇਲਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਚੀਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ, ਜਲੰਦੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (8)* ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1955 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 62 ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਨਿਯਮ 62 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਯਮ 69 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ 62 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ। ਪਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ (ਦੁਆ ਅਤੇ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਜੇ.), *ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (9)* ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮ 72 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਤੱਥ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਲਾਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ

ਵਾਧੂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ "ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 56 ਅਤੇ 62 ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ. ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜ਼ਮੀਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ *ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ 56 ਅਤੇ 62 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਨਿਯਮ 73 ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 62 (ਬੀ) ਵਿੱਚ, ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ "ਜੇ ਅਲਾਟੀ ਚਾਹੇ

ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ", ਨਿਯਮ 73(3) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ " ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ" ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। "77) c.wriorow ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ

(8) 1961 ਦੇ CW 1516 ਨੇ 18 ਮਈ, 1962 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

(9) ਇੱਕ IR 196? ਪੰਜ. 163,

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਲਾਟੀ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਲਈ ਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਵਿਦਾਇਗੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਿਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਜਾੜੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸਨ, ਵਾਧੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 14 ਦੇ ਸਬ-ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ (ii) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ: -

"ਇਹ ਕਿ ਵਿਭਾਗੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਾਂਗ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੀ ਜਾਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।"

(23) ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਿਟਰਨ ਪੰਡਿਟਸ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 3 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ। ਅਲਾਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨ ਸੈੱਲ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਆਇਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਕੌਮ ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ, ਪਹਿਲਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੂਜੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(24) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋਰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਕਬੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਅਸਲ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਪੈਟੀਐਮ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਟਿਊਨਰ ਨੰਬਰ 1, ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ

**Rain Singh and others v. The Chief Settlement Commissioner (Rural)
Punjab and others (R. S. Narula, J.)**

ਲਗਭਗ 15 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਦਾ ਰਕਬਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਧੋਗੜੀ ਵਿੱਚ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੈਡੀਜ਼ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 2600 ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹਨ। ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਯਮ 62 ਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮ 73(3)(ii) ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵਾ। ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। *ਭਗਤ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ* ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ

**Ram Singh and others v. The Chief Settlement Commissioner (Rural)
Punjab and others (Narula, J.)**

ਹੋਰ (10), ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਵਿਭਾਗੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਇੱਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

(25) ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਕੀ ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਵਿਭਾਗ 'ਤੇ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਲਈ ਕੀਮਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖਰੀਦ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਡੀ-ਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਪੂਰਨ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ 'ਮੇਅ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਥਿਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਕਸਵੈੱਲ ਦੁਆਰਾ 'ਇੰਟਰਪ੍ਰੀਟੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸਟੈਚੂਟਸ' (11 ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਪੰਨਾ 231) ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-

“ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ 'ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ', ਜਾਂ 'ਜੇ ਉਹ ਢੁਕਵੇਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ', ਜਾਂ 'ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ', ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ', ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਮਤੀ, ਪਰ ਇਹ ਅਕਸਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਕਸਿਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਹਿਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

(26) ਭਾਵੇਂ 'ਮੇਅ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸੰਭਾਵਤ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੰਡ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ. ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ (ਪਰ ਇੱਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ), ਸ਼ਬਦ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਦਾ ਅਰਥ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਲਾਜ਼ਮੀ' ਜਾਂ 'ਸ਼ਾੱਲ' ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ('ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲੈਕਸੀਕਨ

ਇੰਡੀਆ' ਰਾਮਨਾਥ ਅਈਅਰ ਦੁਆਰਾ, 1940 ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 799)। ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਨਿਯਮ 73 ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਸਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ - ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਾਅਵੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ, ਨਿਯਮ 73 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 25 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਲਾਟੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਵਾਬਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਧਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ (1964 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 772) ਵਿੱਚ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਛੋਟੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵੇਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਇਸ ਵਾਧੂ ਦਲੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(27) ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਬੰਦੋਬਸਤ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ. ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(28) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, T ਨੇ 1964 ਦੇ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 772 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਫਸਰ, ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਅਤੇ ਚੀਫ ਸੈਟਲਕਿਨਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ

M/s ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਪਾਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ
ਅਫਸਰ, ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.)

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਕਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(29) ਸ੍ਰੀ ਲਾਇ ਇਟ ਮੋਹਨ ਸੂਰੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੇਅਰਥ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਥਿਤੀ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਨੁਕਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁੱਲ ਲਈ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਜ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ 1965 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂ 2600 ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਧੋਗੜੀ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 1 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੇਅਸਰ ਮੰਨ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(30) ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1127 ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 1965 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 2600 ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਮੰਨ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ 1964 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 772 ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ

ਸਿਵਲ ਡੁਟਕਲ

ਟੇਕ ਚੰਦ ਜੱਜ

ਮੈਸਰਜ਼ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਪਾਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕੰਪਨੀ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸੰਗਰੂਰ

ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1964 ਦਾ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 2210

1 ਮਈ 1968

ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ (1948 ਦਾ XLVI)— S, 3(e)- ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਊਰਜਾ — ਕੀ

'ਮਾਲ' ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ — 'ਸੰਪੱਤੀ' — ਦਾ ਅਰਥ — ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ—ਆਰਟੀਕਲ
226 — ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ -